

Corneliu Vasile

Scriitorul vremii, vremea scriitorului

Editura EuroPress Group
2012

Colecția: GALERIA ARTIȘTILOR

Coperta și colaj: Florin Afloarei

Editori: Aura Christi & Andrei Potlog

Lectori: Aura Christi

Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu

Editura EuroPress Group

OP-22, CP-113, Sector 1, Bucuresti,

Cod 014780, Romania

Tel/Fax: 4021-2125692; 4021-3106618

E-mail: office@europress.ro

www.europress.ro

Anul apariției: 2012 Ediție

Digitală PDF

ISBN 978-606-668-114-8

Copyright © 2012 EuroPress Group

Această carte în format digital este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Cuprins

CAPITOLUL I. SCHIȚĂ DE PORTRET	5
DATE BIOGRAFICE	5
ÎNCEPUTURILE LITERARE: <i>LICĂRIRI, CADRAN</i>	13
GRUPAREA ȘI REVISTA <i>ALBATROS</i> . ALTE COLABORĂRI.....	17
GRUPAREA ȘI REVISTA <i>ALBATROS</i>	17
ALTE COLABORĂRI	25
ACTIVITATEA PUBLICISTICĂ DUPĂ RĂZBOI.....	29
CĂRȚILE: VERSURI, REPORTAJE, TRADUCERI, ANTOLOGII	35
CAPITOLUL II. POEZIA DIN ANII '40	42
CONTEXTUL SOCIAL-ISTORIC ȘI CULTURAL	42
UNIVERSUL LIRIC. TEME ȘI ATITUDINI LIRICE	43
ALȚI AUTORI DIN GENERAȚIA RĂZBOIULUI	66
CAPITOLUL III. POEZIA DE MATURITATE	70
CONCEPȚIA DESPRE POEZIE	70
POEZIA DIN ANII '60.....	80
UN ALT CONTEXT SOCIAL-ISTORIC ȘI CULTURAL	80
RAPORTURI TEMATICE ȘI STILISTICE CU GENERAȚIA '60	110
CAPITOLUL IV. PUBLICISTICA	112
ROLUL ȘI IMPORTANȚA PUBLICISTICII.....	112
ÎNCEPUTURILE: PERIOADA CĂUTĂRILOR	113
UN GAZETAR ANGAJAT ÎN SLUJBA NOII IDEOLOGII	117
LA „POȘTA REDACȚIEI”	124
TRADUCERILE.....	125
BIBLIOGRAFIE	126

Corneliu Vasile s-a născut la 28 iulie 1947 la Dobrosloveni, județul Romanați (azi județul Olt). A absolvit Liceul „Ioniță Asan” din Caracal (1965) și Facultatea de Litere a Universității din București, cu două licențe, în limba și literatura română (1970) și limba engleză (1978). Doctor în filologie al aceleiași instituții academice, cu teza „*Geo Dumitrescu, monografie critică*” (2005). Debut absolut – 1970. În 1970 este profesor în județul Olt, iar din 1990 la școala unde a fost elev, Colegiul Național „Ioniță Asan”. În perioada 1997-2001 este inspector școlar de specialitate la ISJ Olt, Slatina, și membru al Comisiei Naționale de Limba și literatura Română de pe lângă Ministerul Educației. A înființat patru reviste școlare și două cenacluri, distinse cu numeroase premii. Semnează în reviste de cultură prestigioase din România (*România literară, Familia, Cronica, Poesis, Mozaicul, Axioma, 13 Plus, Metafora, Tribuna, Meridian, Ramuri, Oglinda literară, Jurnalul literar, Nord literar, Sud, Viața românească, Meandre, Revista Bibliotecii Naționale a României*), Franța (*Caiete de Sud-Est*), Germania (*Revista Agero*) și Canada (*Observatorul*). Este prezent în dicționare literare și antologii publicate în România și China. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România (2003).

Cărți de poezie: *Epigrame și alte versuri umoristice*, 1996; *Aproapele departe*, 1997; *Efemere*, 2006

Cărți de eseuri: *Privire din interior*, 2000

Roman: *Primul tren spre Craiova*, 1999

Proză scurtă: *O lume minunată*, 1999

Cărți pentru copii: *De acasă până-n clasă*, 2006

Ediții alcătuite și îngrijite: *Un colț de suflet* (antologie poetică a elevilor), 1998

Lucrarea reia teza de doctorat, susținută, sub coordonarea doamnei prof. univ. dr. Elena Zaharia-Filipaș, la Facultatea de Litere a Universității din București, cu titlul *Geo Dumitrescu, monografie critică* (2005) și articolul consacrat publicisticii, apărut în revista *Jurnalul literar* (2008). Autorul mulțumește pentru îndrumarea și sprijinul acordat coordonatoarei lucrării, precum și comisiei de acordare a doctoratului, formate din distinși profesori universitari și cercetători: Marin Beșteliu, Andra Vasilescu, Stancu Ilin, Alec Hanță. Cercetarea activității acestui autor a început din anii studenției, prin pregătirea lucrării de diplomă *Poezia lui Geo Dumitrescu* (1970), sub coordonarea acad. prof. univ. dr. Eugen Simion, și a continuat cu publicarea lucrării *Compendiu de literatură română pentru liceu* (Buzău, 1993), a unor articole în periodice: *Excelsior* (Cluj-Napoca, 1996), *Olt Press* (Slatina, 1998), în timpul doctoratului și după susținerea tezei, prin studiu în biblioteci, prin publicarea unor articole și cronici, în reviste de cultură: *Poesis* (Satu Mare, 2001 și 2002), *13 Plus* (Bacău, 2002), *Mozaicul* (Craiova, 2002), *Porto-Franco* (Galați, 2002), *Cronica* (Iași, 2003), *Ramuri* (Craiova, 2003), *Jurnalul literar* (București, 2008).

Au fost utilizate surse biobibliografice aflate la Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Națională a României, Biblioteca Centrală Universitară din București, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” Dolj, Craiova, Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu” Buzău, Biblioteca Județeană „Ștefan Bănulescu” Ialomița, Slobozia, Biblioteca Județeană „Ion Minulescu” Olt, Slatina, Biblioteca Județeană „Marin Preda” Teleorman, Alexandria.

CAPITOLUL I SCHIȚĂ DE PORTRET

DATE BIOGRAFICE

Geo Dumitrescu s-a născut în București, la 17 mai 1920¹, ca fiu al lui Vasile Dumitrescu și al Aureliei, născută Buiculescu. Bunicul patern, Oprea Dumitru, originar dintr-un sat prahovean, avusese, pe Calea Griviței, un magazin și un atelier de încălțăminte. Bunicul matern, State Buiculescu, fusese grefier la Pitești. Gheorghe (ulterior Geo) și fratele său, Mircea, își vor petrece vacanțele la rudele din partea mamei, din Cornățel (Argeș), Dobroteasa și Urși (*Olt*).

Ca elev, Dumitrescu V. Gheorghe frecventează școala italiană „Regina Margherita” de pe strada Luigi Cazzavillan, apoi școala primară nr. 28, din apropierea Gării de Nord. Studiile secundare le face la Liceul „Marele Voievod Mihai” (azi „Ion Neculce”). Din această perioadă își amintește figurile unor profesori de limba și literatura română, ca Avram P. Todor, care îi apreciază compunerile, nu și cunoștințele de gramatică, sau George Marinescu, care îi oferă cărți din biblioteca sa. Le păstrează o vie amintire și profesorilor Dumitru Voiculescu (limba franceză), Mihai Berza (istorie) și Ion Zamfirescu (filosofie).

Încă din vremea liceului, Dumitrescu V. Gheorghe, cum semna pe atunci, se află ca „redactor literar” între cei cinci elevi membri ai redacției *Licăriri*² revistă literară, artistică și de cultură școlară. Aici publică versuri, șarade, revista revistelor și își asumă rolul legăturii cu cititorii, semnând „poșta”, activitate pe care o va continua ulterior la publicațiile *Albatros*, *Victoria*, *Flacăra*, *Contemporanul*, *Gazeta literară*, *România literară*, *Luceafărul*.

În 1939, se înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie de la Universitatea din București, însă nu reușește să-și finalizeze studiile și să-și ia examenul de licență³. Dintre profesorii universitari, va păstra amintirea și respectul pentru Tudor Vianu, Mihail Ralea, Al. Rosetti, P. P. Panaitescu, Nicolae Cartoian⁴.

Un portret al poetului în timpul studenției la Litere îl face Cornelia Pillat (soția lui Dinu Pillat, redactor la revista *Albatros*) în volumul *Eterna reîntoarcere*: „Geo Dumitrescu, cu mers ușor, ar fi putut fi asemuit unui licean travestit în haine de om matur. Purta un trencicot de gabardină bej și o pălărie maro. Un zâmbet ușor ironic și amuzat de o expresie zeflemitoare a figurii sale cu trăsături delicate. Intra ținându-și mâinile în buzunare, fără să-și scoată pălăria și urca spre fundul

¹ În *Elemente bio-bibliografice*, din volumul Geo Dumitrescu, *Versuri* (1981), p. XXXIII, și în articolul *Geo Dumitrescu* din volumul Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul scriitorilor români D-L* (1998), p. 170, este menționată data nașterii la 17 mai; în alte surse, 18 mai 1920.

² *Licăriri*. Revistă literară, artistică și de cultură școlară. Apare lunar în clasa a VI-a la Liceul „Marele Voievod Mihai” [București], Anul I, nr. 1-2, februarie-martie, și nr. 3-4, aprilie-mai [1937].

³ *Elemente bio-bibliografice*, în volumul Geo Dumitrescu, *Versuri*. Prefață de Lucian Raicu, București, Editura Minerva, colecția Biblioteca pentru toți, p. XXVIII: abandonarea studiilor este motivată prin „importantele sarcini, misiuni, «munci de răspundere» acordate celui care „rămâne să participe, devotat și entuziast, la construirea socialismului.”

⁴ *Idem*, p. XXIV.

amfiteatrului unde îi reținuse loc colegul Tiberiu Tretinescu, îmbrăcat întotdeauna în haine negre, care-i scoteau în evidență obrajii copilărești și fruntea palidă, deasupra căreia cădea, rebel, o şuviță de păr negru”⁵.

Tot în 1939, Geo Dumitrescu frecventează gruparea de la revista *Cadran*, unde (re)debutează, cu poezia *Cântec*, semnată cu pseudonimul Vladimir Ierunca⁶. Ulterior, va ceda pseudonimul Ierunca lui Virgil Untaru, care va semna Virgil Ierunca. Mai utilizează pseudonimul Jack Vatan, dar și numele Geo Dumitrescu, pentru a publica versuri, cronici și note, în reviste bucureștene: *Curentul literar*, *Prepoem*, *Tribuna tineretului*, *Vremea*, în perioada 1939-1941.

Un moment important al biografiei lui Geo Dumitrescu este redactarea revistei *Albatros* (martie-iunie 1941)⁷, sub direcția lui Raul A. Teodorescu. Grupul de nouă redactori tineri, care suferă câteva fluctuații de la un număr la altul, include nume care nu spun prea mult cititorului de astăzi: Felix Anadam (alternativ cu Ion Călimară și Geo Dumitrescu), Virgil Untaru, Florin Lucescu, Elena Diaconu, Dinu Pillat, Ovidiu Răureanu, Marin Sârbulescu, Al. Cerna-Rădulescu, Tiberiu Tretinescu. Aici, poetul publică în special pamflete, cronici, note și articole polemice, și numai două poezii. Editarea revistei este un prilej pentru a scoate de sub tipar placheta de debut intitulată *Aritmetică* (1941), cuprinzând paisprezece poezii și semnată cu pseudonimul Felix Anadam (la care renunță pentru volumele ulterioare).

Începutul războiului, la 22 iunie 1941, are drept consecință întreruperea apariției unor reviste, între care și revista *Albatros*. Nu poate să apară nici un proiectat caiet colectiv de poezie, intitulat *Sârmă ghimpată*, incluzând versuri ale tinerilor Geo Dumitrescu, Iulian Petrescu, Ovidiu Răureanu etc.⁸ Totuși, grupul de la *Albatros* reușește să scoată un număr al revistei *Gândul nostru* (noiembrie 1942)⁹, preluată de la studenții în Drept. Până la schimbarea poziției României în război, de la 23 august 1944, Geo Dumitrescu mai publică versuri, articole, note, cronici, în *Ecoul*, *Fapta*, *Kalende*, *Preocupări literare*, *Meridian (Craiova)*, *Orizont (București)*, *Timpul*.

Este interesant de observat că Geo Dumitrescu încearcă să publice un volum mai consistent de versuri decât placheta de debut, în 1943, la Editura Prometeu, cu titlul *Pelagră*, după ce mai publicase câteva poezii, în periodice, între care *Luna de la Trebizonda*, în *Kalende. Preocupări literare*. Nu reușește, însă, decât după trei ani, în 1946, după ce modificase atât titlul poeziei respective, cât și titlul volumului, în *Libertatea de a trage cu pușca*.

Scriitorul a fost sprijinit să publice, în acești ani, de oameni de litere și de presă ca Miron Radu Paraschivescu, George Ivașcu, Eugen Jebeleanu, Ștefan Popescu (Sabin Vasia), Mircea Damian, N. D. Cocea, Petru Comarnescu.

Interesante sunt evocările lui Miron Radu Paraschivescu despre tinerii redactori de la revista *Albatros*. El afirmă că unul dintre aceștia, Tiberiu Tretinescu, „ne mărturisea că ei toți, grupul de tineri de la *Albatros*, recunosc în mine un fel de «șef de școală»”¹⁰. Dintre ei, Geo Dumitrescu este apreciat de Paraschivescu drept „un poet până-n vârful unghiilor, [cu] ținută de veritabil poet”¹¹, însă îi găsește în ceea ce publicase (un articol) cuvinte ostentative, nelalocul lor: „Fraza grea, încâlcită,

⁵ Cornelia Pillat, *Eterna reînțoarcere*, cu un Prolog de Doina Uricariu, București, Editura Du Style, colecția Destine, 1966, p. 66-67.

⁶ *Cadran*, seria a II-a, anul I, nr. 4, 15 decembrie 1939, p. 16.

⁷ *Albatros*. Bilunar pentru literatură, anul I, nr. 1, 10 martie 1941, până la nr. 7, 15 iunie 1941.

⁸ Ceea ce relatează Geo Dumitrescu în interviul *Simultan literar cu Geo Dumitrescu, Amfiteatru*, anul I, nr. 11, noiembrie 1966, p. 161 și 166, reiau și alți autori. În biblioteci nu se găsește manuscrisul acestui „caiet de poezie”.

⁹ *Gândul nostru*. Revistă lunară pentru literatură, seria a II-a, anul I, nr. 1, 1 noiembrie 1942 (număr unic).

¹⁰ Miron Radu Paraschivescu, *Jurnalul unui cobai (1950-1954)*, Ediție îngrijită de Maria Cordoneanu, Prefață de Vasile Igna, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994, p. 132.

¹¹ *Idem*, p. 133.

ermetică, amintind de Barbu și de Arghezi”. Poetul îi dă replica: „Așa îmi place să scriu; aceste cuvinte îmi sunt mai aproape”¹², ceea ce îl determină pe Miron Radu Paraschivescu să-și propună să-i „vegheze” drumul, să-l împiedice „de a cădea în libertinajul, în orgia cuvântului”, ca să nu rămână „o epavă ancorată într-un incert hermetism de efecte dezastruoase”¹³. În alt pasaj, memorialistul prezintă o scenă petrecută la „Café de la Paix”, la care mai asistă Virgil Ierunca și Marin Sârbulescu: Mircea Streinul îl tot înjura pe Geo, „neținând seama de rațiunile speciale, de vârsta, de crizele și incultura lui Geo”, care ținea piept „cu oarecare obrăznicie de bucureștean de mahala, din Griviței”, unde „are un tată borșos”, cum a spus Marin Preda. (M. R. Paraschivescu îl considera pe Streinul „cel mai mare romancier tânăr român”). La fel de caustică este și observația că Geo Dumitrescu, după ce își declarase neputința de a scrie vreodată un roman, a venit să-l întrebe dacă nu-l disprețuiește¹⁴. Entuziasmul lui M. R. Paraschivescu față de tinerii care îl considerau „șeful lor de școală” este schimbător: în alt loc, Marin Sârbulescu este văzut drept cel mai modest, serios și talentat, „un destin obscur, dar solid, față de artificiile lui Geo Dumitrescu, Caraion, Ierunca”¹⁵. Totuși, dintre ucenicii săi literari, față de care e brutal de sincer și aplică „o pedagogie a sincerității, foarte comunistă”, își alege ca reprezentativi numai doi: „Un Marin Preda sau, eventual, Geo Dumitrescu, dacă vor da ceva, eu știu că vor da și grație atitudinii mele față de ei”¹⁶.

Începând din toamna anului 1944, Geo Dumitrescu este angajat de N. D. Cocea ca ziarist la *Victoria* – după ce, între 1942 și 1944, fusese redactor la *Timpul*, recomandat de Miron Radu Paraschivescu – și la *Vremea*, chemat de George Ivașcu. El desfășoară o intensă activitate publicistică, punându-se în slujba noii ideologii, care va fi impusă întregii culturi și literaturi române peste câțiva ani, în 1948. Publică articole politice, reportaje, cronici, note, versuri, în *Revista Fundațiilor Regale*, *Revista literară*, *Viața românească*, *Veac nou*, *Tineretea*, *Tribuna poporului*, *România liberă*, *Scânteia tineretului*.

Mai precis plasat în contextul social și gazetăresc apare Geo Dumitrescu în paginile volumului *Viața ca o pradă*. Aici, Marin Preda relatează că a apelat la acesta, în condițiile în care nu reușise să publice la *Gândirea* și își amintise de promisiunea că i se va publica o nuvelă în revista *Albatros*. Geo Dumitrescu îi mărturisește că a pierdut proza și îl ajută să se angajeze temporar la un ziar de pe Sărindar, prin intermediul unui poet, despre care „a adăugat că e comunist”¹⁷. Interesantă este scena din care se poate deduce atitudinea poetului față de revoluționarea romanului: văzându-l pe Virgil Untaru cu o carte a lui James Joyce sub braț, îl apostrofează și mărturisește: „Eu am tras de el inutil, imposibil de înghițit; el vrea să ne facă să-l credem că e pasionant, îl citește în tramvai”¹⁸. La apariția nuvelei lui Marin Preda, *Pârlitu*, în *Timpul*, datorată lui Miron Radu Paraschivescu, Marin Sârbulescu (fost redactor la *Albatros*, îi reproșează lui Geo Dumitrescu faptul că i-a publicat în această revistă o proză lui Nicu Smeureanu, și nu lui Preda. Geo Dumitrescu răspunde că nu știa „că o să ne desființeze revista”, că ar fi intenționat să o publice ulterior, că în portofoliul redacției proza aceea era mai de mult. Cât privește neinclusiunea prozei lui Preda nici în proiectul numărului 8 (nepublicat, dar schițat), răspunsul este că acest număr urma să fie dedicat, în întregime, lucrării monumentale a lui G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*¹⁹. O altă referire interesantă – notată

¹² *Idem*, p. 134.

¹³ *Idem*, p. 135.

¹⁴ *Idem*, p. 157.

¹⁵ *Idem*, p. 245.

¹⁶ *Idem*, p. 299.

¹⁷ Marin Preda, *Viața ca o pradă*, ediția a II-a, București, Editura Cartea Românească, 1979, p. 264.

¹⁸ *Idem*, p. 274.

¹⁹ *Idem*, p. 303-304.

și de Geo Dumitrescu în *Elemente bio-bibliografice*²⁰ – este a trecerii grupului de la *Albatros*, după încetarea apariției revistei, pe la „cenaclul lui Lovinescu”, cu scopul „să citim”²¹, însă pentru scurt timp și fără finalitate.

Nina Cassian îl portretizează pe Geo Dumitrescu în jurnalul ei, afirmând că prin 1950 s-a dedicat jocurilor de tot soiul (popice, biliard, poker mecanic și loz în plic) și nu mai scrie. Nu este vorba de o ratare voluntară, ci de dezamăgiri obiective și intime, care i-au „automatizat” treptat personalitatea și inteligența. Lunecând pe acest drum, poetul va ajunge să suporte „represalii brutale și disproporționate (ședința de demascare, excluderea din Partid, un con de umbră de câțiva ani și, ceea ce e mai grav, o rană morală niciodată vindecată)”²². În 1958, memorialista îi dedică un alt portret, prezentându-l „ceva mai boțit de vârstă la față, dar foarte boțit pe dinăuntru de ce i s-a întâmplat acum patru ani”; îi lipsește energia, iar apatia și relațiile „interlope” îi obstrucționează evoluția; este înconjurat de indivizi primitivi, haotici, cu lacune culturale, care „îl admiră și îl adoră”. Nina Cassian emite și o judecată de valoare: „Acest om atât de înzestrat intelectualmente și, fără îndoială, și artisticeste”²³.

Deși declară, într-un interviu acordat lui Ion Biberi, asumându-și poziția scriitorilor tineri: „Suntem o generație fără dascăli și fără părinți spirituali”²⁴, se pot stabili lecturile poetului la începuturi. Din versurile publicate în „revista clasei a VI-a”, *Licăriri*, se pot deduce numai lecturi școlarești. George Coșbuc este imitat, în special ca versificație. Frecventarea cercului de la revista *Cadran*, după cum poetul însuși va menționa în *Elementele bio-bibliografice* citate mai sus, îi oferă prilejul de a citi broșuri și reviste ale ideologiei de stânga și autori ca Ilia Ehrenburg și Ignazio Silone. În intervalul publicat de Ion Biberi, apar, chiar dacă tonul nu este serios, numele unor scriitori care îl preocupă: Camil Petrescu, Tudor Vianu, Lucian Blaga, E. Lovinescu („Vorba lui Lovinescu: ceea ce scriu eu nu este poezie”²⁵), Ion Luca Caragiale, G. Călinescu, Vladimir Maiakovski.

Este numit inspector în Direcția generală a teatrelor, odată cu angajarea la ziarul *Victoria*, apoi membru în juriul pentru acordarea premiilor Editurii Forum. Comitetul pentru premiarea scriitorilor tineri de la Fundația Regală pentru Literatură și Artă îl premiază, în 1946, premiul constând în publicarea volumului de versuri *Libertatea de a trage cu pușca*. Ceilalți doi câștigători sunt Constant Tonegaru și Mircea Popovici. Este anul când intră în Partidul Comunist Român. În stagiunea 1946/1947, este numit director general interimar la Teatrul Național din Craiova.

Cu o plachetă de versuri publicată și cu numeroase contribuții publicistice și literare în presă, Geo Dumitrescu este admis, în 1945, alături de Ury Benador, Maria Banuș, Ion Vitner, Ion Caraion, Virgil Ierunca ș. a.²⁶, în Societatea Scriitorilor Români, organizație profesională care va suferi numeroase transformări, devenind, în 1949, Uniunea Scriitorilor din România. În acest cadru, va ocupa funcții de conducere și va primi mai multe premii literare, de-a lungul timpului.

În 1947, poetul și gazetarul lucrează la publicația bucureșteană *Revista literară*, fostă *Orizont* (1944-1947), care devine *Flacăra* (din ianuarie 1948).

În urma alegerilor de la Societatea Scriitorilor Români, este ales ca supleant în comitet, alături

²⁰ G. D. (Geo Dumitrescu), *Elemente bio-bibliografice*, în volumul Geo Dumitrescu, *Versuri*, Prefață de Lucian Raicu, București, Editura Minerva, colecția Biblioteca pentru toți, p. XXVII.

²¹ Marin Preda, *op. cit.*, p. 350.

²² Nina Cassian, *Memoria ca zestre*, Cartea I, București, Editura Institutului Cultural Român, 2003, p. 192.

²³ Nina Cassian, *Memoria ca zestre*, Cartea a II-a, București, Editura Institutului Cultural Român, 2004, p. 63.

²⁴ Ion Biberi, *Geo Dumitrescu*, în volumul *Lumea de mâine*, București, Forum, 1945, p. 32, ediția a II-a, Editura Curtea Veche, 2001, p. 261.

²⁵ *Idem*, p. 258-262.

²⁶ Alegerea noilor membri ai S. S. R. se petrece la 7 mai, cu aclamații, precizează Marian Popa, în *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, vol. I, București, Fundația Luceafărul, 2001, p. 188.

de Vintilă Rusu Șirianu. Noul comitet sindical, ales la Congresul Uniunii Sindicatelor de Artiști, Scriitori și Ziariști, îl include tot ca supleant, împreună cu Claudia Millian, Fr. Garetzski etc. și, sub președinția lui Victor Eftimiu, este în comitetul scriitorilor, cu Ion Călugăru, Zaharia Stancu, Dumitru Corbea, Agatha Grigorescu-Bacovia, A. Toma ș. a.

La organizarea pe secții a conducerii Societății Scriitorilor Români, în 1948, sunt stabiliți ca șefi de secții: Geo Dumitrescu (literatura pentru începători sau tineret), Maria Banuș (poezie), Liviu Bratoloveanu (proză), Mihail Davidoglu (teatru), Vicu Mândra (critică literară), Vera Călin (traduceri) și Vladimir Cavarnali (literatura pentru copii).

Anul 1949 îi aduce noi funcții și distincții: membru în comitet la Conferința scriitorilor, membru al comisiei de critică literară, alături de Ion Vitner, Paul Georgescu, Vicu Mândra, Nestor Ignat, Mihail Cosma, Silvian Iosifescu, și obținerea, în cinstea zilei de 1 Mai, a Medaliei Muncii, acordată de partid pentru „muncitorii și intelectualii fruntași ai luptei pentru construirea socialismului”, medalie acordată și lui Dan Deșliu, Veronica Porumbacu, Victor Tulbure, Nina Cassian, Gh. Calboreanu, Fory Eterle etc.²⁷

În 1950, Geo Dumitrescu este trimis la Cluj, pentru a conduce revista *Almanahul literar*, întrucât Miron Radu Paraschivescu era bolnav. Aici, el apare ca secretar al unui concurs de poezii patriotice, intitulat „Azi țara ta e casa ta”, alături de A. E. Baconski, G. Munteanu, Dumitru C. Micu, sub președinția lui Emil Isac.

Deși se ocupase și anterior de „Poșta redacției”, sporadic, acum începe o acțiune consecventă de selecție, îndrumare și dirijare a creației literare a tinerilor (redactorul însuși neavând decât 28 de ani și două plachete publicate), acțiune continuată la *Contemporanul*, *Luceafărul*, *Gazeta literară* și *România literară*, până în anul 1974.

La *Flacăra* va fi întâi redactor, apoi redactor-șef adjunct (1948-1950).

În 1952 pleacă, pentru a se documenta, pe șantierul hidrocentralei de la Bicaz. Această experiență are ca rezultat publicarea unei serii de reportaje în presă și editarea unei broșuri, intitulate *Bicazul, ieri, azi, mâine* (1963). La Iași este trimis, la fel ca la Cluj, pentru *Almanahul literar (Iașul nou)*, în 1953, însă are o contribuție neconcludentă ca poet și jurnalist. Tot în 1953 este coautor la altă broșură de reportaje, intitulată *Șantierele luminii*, alături de Victor Vântu, Alecu Ivan Ghilia și Eusebiu Camilar, și traduce din limba rusă un volum de versuri ale lui Demian Bednâi. Între anii 1954 și 1963 (inclusiv), nu există an în care să nu fie prezent în periodice, în special cu pamflete politice „antiimperialiste”, articole, fabule, poezii, traduceri, iar numărul cărților este impresionant: șase de traduceri (din Rafael Alberti, Demian Bednâi, Benvenuto Cellini, Irving Stone, Romain Gary, *Povestiri etiopiene*), o antologie de versuri dedicată împlinirii a 40 de ani de la Revoluția bolșevică, în care este antologator și traducător (*1917. Antologie lirică*), o carte de reportaje despre Bicaz și, după o îndelungată pauză, a treia carte de versuri, *Aventuri lirice*. În legătură cu această perioadă de intensă activitate publicistică și de traduceri, nu și de poezie, Geo Dumitrescu invocă un accident în cariera sa politică, afirmând că „devine indezirabil în paginile publicațiilor și în redacțiile editurilor”²⁸, în timp ce Marian Popa pune accentul pe instinctul de conservare și conjunctură care l-au călăuzit²⁹. Geo Dumitrescu a publicat în această perioadă în *Urzica* (rubrici permanente), *Luceafărul*, *Viața*

²⁷ Pe lângă Marian Popa, op. cit., vol. I, p. 189, 190 et passim, vol. II, p. 372, au mai prezentat date Ana Selejan, *Literatura română în totalitarism. 1949-1951*, Sibiu, Editura Thausib, 1994, p. 27 și 92, *Scânteia tineretului*, seria a II-a, anul II, nr. 24, 3 mai 1949, p. 4, și M. Nițescu, *Sub zodia proletcultismului. O carte cu domiciliu forțat. 1979-1995. Dialectica puterii*, Eseu sociologic. Ediție îngrijită de M. Ciurdariu, București, Editura Humanitas, 1995, p. 67.

²⁸ Geo Dumitrescu, *Elemente bio-bibliografice*, în Geo Dumitrescu, *Versuri*, Prefață de Lucian Raicu, București, Editura Minerva, colecția Biblioteca pentru toți, 1981, p. XXX.

²⁹ Marian Popa, Geo Dumitrescu: „O, nu mă credeți, prieteni, eu vă mint”, în *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, vol. II, București, Fundația Luceafărul, 2001, p. 347-354.

românească etc.

Cea mai rodnică perioadă de creație a lui Geo Dumitrescu (15 cărți) este intervalul scurt de timp 1964-1969. Sunt traduceri sau cărți cu prefețe ale autorului, unele fiind reeditări: traduceri din Eduardas Mieželaitis, Ivo Cipiko, Rafael Alberti, Benvenuto Cellini (două ediții), Alain Bosquet, Irving Stone (două ediții), *Nuvele din Flandra*, Charles Baudelaire (două ediții), volumul de versuri *Nevoia de cercuri* (1966), un volum de versuri tradus în limba maghiară, prefațat la albumul de fotografii *Împărăția lacurilor*. Traduceri și articole apar și în periodice, imaginea sa multiplicându-se în interviuri publicate în revistele *Ramuri*³⁰, *Amfiteatru*³¹, *Argeș*³², *Vatra*³³.

Geo Dumitrescu a ocupat funcții importate: membru în Consiliul Uniunii Scriitorilor din România, șef al secției pentru „literatura tânără”, membru al comisiei de critică literară a Uniunii, redactor-șef adjunct la *Flacăra*, redactor-șef la *Gazeta literară* (1967) și la *România literară* (1968-1970), colaborator asiduu al Editurii Cartea Rusă, membru ales în comitetul de conducere al Asociației Scriitorilor din București (1972), secretar al secției române a Pen-Clubului (1966-1992). Obține mai multe premii literare, pentru volumul de versuri publicat în 1963, pentru alcătuirea volumului de traduceri din Baudelaire³⁴, Premiul special al Uniunii Scriitorilor pentru ansamblul operei (1982), Premiul de excelență (1995), Premiul pentru Opera omnia (1999), Premiul revistei *Adevărul literar și artistic* (ediția a VII-a, 2004) ș. a. A devenit membru corespondent al Academiei Române (1993).

În 1966, publică volumul de versuri *Nevoia de cercuri* (incluzând aproape jumătate din titluri reluate din cărțile anterioare), iar în 1974 *Jurnal de campanie* (cu peste 80% din titluri reluate din creația publicată deja în volume). În jurul anului 1970 este deci momentul încetării activității creatoare a poetului și gazetarului. Dar acest lucru nu înseamnă absența totală din peisajul literelor românești, căci autorul reeditează volumele de traduceri, în 1973, 1974, 1978, 1989, 1991, 1993, publică antologii de versuri în limba română, în limba franceză, în limba germană, în limba maghiară și în limba engleză, în 1978, 1979, 1981 (două), 1989, 1991, 1994, 1995, 2000 (două), 2001, 2002, publică în periodice interviuri, versuri și o poezie inedită, în *România literară* (2002)³⁵, sau pagini din arhiva păstrată din perioada când redacta rubrica „Poșta redacției” (în *Adevărul literar și artistic*, 2002)³⁶.

Celibatar, Geo Dumitrescu a locuit în case naționalizate, cu chirie, prezența lui în casele de odihnă ale Uniunii Scriitorilor, în special la Cumpătul, Sinaia, fiind evocată de Ion Bălu, Marian Popa și Nina Cassian. Adept al unui limbaj inspirat din cotidian, frust și frondeur, și al unui stil ironic, zeflemitor, reapare în prim-plan, în presă, în câteva împrejurări. Prima oară în 1992, când îi dă o replică lui Adrian Păunescu, la primirea lui Ștefan Augustin Doinaș în Academia Română³⁷. Apoi în 1996, când îi acordă un interviu lui Costin Tuchilă, în 2002, când refuză nominalizarea revistei *România literară* pentru premiile Prometheus.³⁸ Totuși, acceptă premiul ALIA, acordat anual

³⁰ I. Purcaru, *Ancheta „Ramuri”*. Poezie. Geo Dumitrescu, în *Ramuri* (Craiova), serie nouă, anul II, nr. 9 (14), 15 septembrie 1965, p. 8-9.

³¹ *Simultan literar cu Geo Dumitrescu*, în *Amfiteatru*, anul I, nr. 11, noiembrie 1966, p. 161 și 166.

³² Geo Dumitrescu: *Reviste, polemici, edituri*, în *Argeș* (Pitești), anul II, nr. 10(17), octombrie 1967, p. 10-11.

³³ Claudiu Moldovan, *Dialog cu Geo Dumitrescu*, în *Vatra* (Târgu-Mureș), anul VIII, nr. 7, iulie 1978, p. 5-6.

³⁴ Pentru *Florile râului* de Charles Baudelaire, Geo Dumitrescu primește premiul pentru traduceri al Uniunii Scriitorilor din România, în 1968. El îngrijește ediția, alții fiind traducătorii. Marian Popa, în *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, observă că premiul făcea parte din juriu.

³⁵ Geo Dumitrescu, *Romanță, la adio...* (datată „febr.-mart. 2002”), în *România literară*, anul XXXV, nr. 19, 15-21 mai 2002, p. 3.

³⁶ *Adevărul literar și artistic*. Săptămânal de cultură și atitudine, București, anul XI, nr. 636, 1 octombrie 2002, p. 6, și în câteva numere ulterioare.

³⁷ Geo Dumitrescu, *A fi sau a nu fi la stânga. Scrisoare către directorul revistei „Totuși iubirea”*, în *Totuși iubirea*, anul III, nr. 15 (84), 23-30 aprilie 1992, p. 5.

³⁸ *Scriitorul Geo Dumitrescu solicită retragerea nominalizării pentru Premiile Prometheus*, în *Ziua*, anul VIII, nr. 2425, 7 iunie 2002, p. 12.

de revista *Adevărul literar și artistic* (3 martie 2004).

Geo Dumitrescu s-a stins din viață la București, pe 28 septembrie 2004, evenimentul fiind marcat de anunțul Uniunii Scriitorilor din România și de evocările celor care l-au cunoscut, în revistele *România literară*, *Cultura*, *Adevărul literar și artistic*, *Luceafărul*, *Flacăra* ș. a.

Poetul și gazetarul de tinerețe a rămas cel care venea la revista *Albatros* cu experiența cenaclului marxist *Cadran*, care se ținea în locuințele lui Alexandru Balaci și Mihnea Gheorghiu, în 1939. El „avea o ostilitate structurală față de tot ceea ce reprezenta un loc comun, era de o luciditate maximă, deși adeseori mascată”³⁹. Mai târziu, când devine redactor-șef, se produce o dedublare a personalității sale, foarte bine descrisă de criticul Gabriel Dimisianu, care i-a fost apropiat: „Punctual, până la a părea pedant, chiar tipicar, pretinzând respectarea întocmai a angajamentelor luate de fiecare” sau „verificând la sânge statele de plată, cheltuielile curente, cursele șoferului etc., deloc zgârcit în observații, în reproșuri inechivoc adresate, glumind mult mai rar decât se aștepta de e la el și fiind mai degrabă «acru», «antipatic»...” De aici, numeroase conflicte și tensiuni pe care Dimisianu trebuia să le aplaneze. După terminarea programului, însă, Geo Dumitrescu devenea alt om: „convivul fermecător, spiritual, afectuos, cu toată aplecarea sa către ironie, neocolind ambianța boemei, nedisprețuitor al taifasului până la ore târzii” și „afabil”, comunicativ, debordând de umor, deschis vorbelor de duh, iarăși simpatic... și asta exact cu aceiași oameni pe care îi beștelise la redacție cu o oră înainte”. Aceasta „contrazicea flagrant, iar pentru unii scandalos, imaginea care se impusese despre el în viața așa-zicând civilă”⁴⁰. La dispariția poetului, criticul menționează – între altele – că Geo Dumitrescu s-a retras din viața literară în 1971, dar a rămas în contact cu tinerii, prin scrisori.⁴¹

Contactele cu tinerii se diminuează, însă, de la încurajarea publicării Adrianei Bittel⁴², Doinei Jela⁴³, a lui Alex Ștefănescu (ca poet, ulterior devenit critic literar) – luat drept poetă, datorită pseudonimului feminin, scenă povestită de acesta, cu umor⁴⁴ și de la schimbarea prefațatorului la cele două ultime ediții ale antologiei de versuri (în 2000 Eugen Simion, iar în 2002 Daniel Cristea-Enache), până la refuzul de a acorda interviuri tinerilor critici Ioan Es. Pop⁴⁵ și Marius Chivu⁴⁶. În ultimii ani, poetul a devenit închis în sine, pe măsură ce a înaintat în vârstă și a suferit din cauza mutării impuse din locuința retrocedată proprietarilor, unde era chiriaș, așa cum menționează poeta Constanța Buzea⁴⁷.

Deși opera sa este redusă ca întindere, cuprinzând, în total, ceva mai mult de 100 de poezii, Geo Dumitrescu apare frecvent în manualele pentru liceu, încă din 1970, până în prezent. Un mare număr de critici literari au scris, în periodice și în volume, despre poezia sa, fie apreciată pentru înnoirea adusă de introducerea cotidianului în poezie, fie criticată pentru distrugerea poeticității: G. Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Victor Felea, Nicolae Manolescu, Ion Negoïțescu, Ion Pop, Marian Popa, Al. Piru, Cornel Regman, Eugen Simion, Vladimir Streinu, Mircea Tomuș. Volume

³⁹ Carmen Bragaru, *Dinu Pillat, un destin împlinit*, București, Editura DU Style, 2000, p. 59.

⁴⁰ Gabriel Dimisianu, *Geo Dumitrescu, astfel cum îl cunosc*, în *România literară*, anul XXVIII, nr. 18, 16 mai 1995, p. 11, reluat în volumul *Lumea criticului*, București, Editura Fundației Culturale Române, colecția Critică și istorie literară, 2000, p. 548.

⁴¹ Gabriel Dimisianu, *Singur*, în *România literară*, anul XXXVII, nr. 40, 13-19 octombrie 2004, p. 17.

⁴² Adriana Bittel, *Marca Geo Dumitrescu*, în *Formula AS*, anul XIV, nr. 637(40), 11-18 octombrie 2004, p. 17.

⁴³ Doina Jela, *Libertatea de a nu minți*, în *România literară*, anul XXXVII, nr. 40, 13-19 octombrie 2004, p. 17.

⁴⁴ Alex Ștefănescu, *Istoria unei adevăruri*, în *România literară*, anul XXXVII, nr. 40, 13-19 octombrie 2004, p. 16.

⁴⁵ Ioan es. Pop, *Optzeci și patru septembrie 2004*, în *Adevărul literar și artistic*, anul XIII, nr. 737, 5 octombrie 2004, p. 12.

⁴⁶ Marius Chivu, *Prea discretul Geo Dumitrescu*, în *Cultura*, anul I, nr. 30, 6-12 octombrie 2004, p. 3.

⁴⁷ Constanța Buzea, *Fără încuviințarea sevelor*, în *România literară*, anul XXXVII, nr. 40, 13-19 octombrie 2004, p. 16.

consacrate integral poeziei lui Geo Dumitrescu au publicat la edituri românești Ion Bălu (1981)⁴⁸ și Gabriel Coșoveanu (1999)⁴⁹. Până în prezent, cercetarea nu a avut în vedere voluminoasa activitate publicistică, desfășurată în special între cele două etape în care a scris poezie: anii '40 și anii '60. Despre perioada tinereții poetului și gazetarului au publicat amintiri, evocări sau jurnale Cornelia Pillat, Miron Radu Paraschivescu, Mircea Zăciu, Marin Preda, Sergiu Filerot, Emil Manu, Nina Cassian ș. a.

⁴⁸ Ion Bălu, *Nostalgia absolutului*, București, Editura Eminescu, 1981.

⁴⁹ Gabriel Coșoveanu, *O generație pierdută?*, colecția „Hermes”, coordonată de Eugen Negrici, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1999.

ÎNCEPUTURILE LITERARE: *LICĂRIRI, CADRAN*

Ca și alți scriitori români, Geo Dumitrescu debutează într-o revistă școlară, pe când era elev în clasa a VI-a, la Liceul „Marele Voievod Mihai” din București. Revista *Licăriri* are pe frontispiciu mențiunea „Revistă școlară. Apare lunar. Anul I, Nr. 1-2, febr.-mart.”, fără precizarea anului apariției (1937). Este specificată „Tipografia Bucovina I. E. Torouțiu – Str. Gr. Alexandrescu”. Pe coperta interioară, publicația apare ca „Revistă literară, artistică și de cultură școlară”, iar în „comitetul de direcție” se află cinci elevi: Theodor Damian, Ion Pascal, Petre I. Trofin, Dumitrescu Gheorghe și Diaconescu I. Const(antin). Doi dintre redactori sunt menționați cu funcții sau misiuni concrete: Dumitrescu Gh. (redactor literar) și Pascal Ion (pagina distractivă). Tot aici este indicată adresa pentru colaborări: „În Calea Griviței, 257” sau la redactori. Sumarul primului număr, din cele două care au apărut, apare pe coperta cu titlul publicației. Numele Dumitrescu V. Gheorghe apare cel mai frecvent (de șase ori, între douăzeci de nume), iar în cuprinsul revistei mai apare de două ori, la o revistă a revistelor (sub titlul „Recenzii”) și la „Partea distractivă”, cu o șaradă.

Contribuțiile de la revista *Licăriri* sunt prelucrări după Goethe (*Regele ielelor*) și Ovidiu (Vârsta de aur), o „parodie” școlărească după Coșbuc (*Trei, Doamne, și toți trei*), două poezii (*Iarna-n sat și Focului*) și o anecdotă dialogată despre un fals fachir (Obiectivism), iar revistele prezentate pe scurt – toate pe o singură pagină – sunt *Revista Fundațiilor Regale*, *Gândirea* și *Vremea*. Șarada, specie de divertisment enigmatic, este un joc de cuvinte, în versuri, destul de puerile și de stângace, care are soluția conformă cu ortografia vremii: „porc” + „elan” = „porcelan” (porțelan).

Poezia *Iarna-n sat* cuprinde zece catrene, autorul încearcă rima încrucișată, reușind să rimeze și versurile 1 și 3 doar la trei strofe, iar versul 4 este mai scurt, ca în poezii ale lui Coșbuc:

*Cad fulgii deși, învolburare
De fluturași strălucitori,
Întinsul alb e-un covor mare,
Pătat de ciori!*

*La deal, lângă zăvoi, e larmă
Ce domină chiar vijelia,
Iar hoarda mică de tătari,
Coboară cu târlia!*

Poezia are un fir epic cu final neprevăzut, căci, în mijlocul copiilor de pe derdeluș apare un copilaș zgribulit, care își însușește „măturoiul” omului de zăpadă și fuge cu el acasă pentru a-l pune pe foc. Însă mama acestuia, care era bolnavă, murise între timp. Autorul construiește cu abilitate un context melodramatic, folosind, la începutul poeziei, câteva mijloace expresive („fluturași strălucitori”, „Întinsul alb e-un covor mare” – cu amplasarea nepotrivită din punctul de vedere al ritmului a cuvântului „covor” –, „Ghețușu-i repede ca șura”). Neexperimentat în construirea versurilor, tânărul autor rimează, cel mai adesea, doar substantivele între ele și verbele între ele. Imaginile sunt

construite cu mijloace simple, prozaice:

*Îl așteaptă mama lui
Lângă râu, într-o cocioabă
Este frig și soba-i rece.
Ea-i bolnavă.*

*A ajuns și face focul
Cu mătura ce răpise.
„Mamă dragă... focul arde...
Mamă...” – Ea murise.*

Cealaltă poezie, intitulată *Focului*, este alcătuită din cinci catrene, cu rima îmbrățișată. În patru strofe rimează substantiv cu substantiv și verb cu verb, ceea ce dă monotonie textului. Versurile sunt lungi, de 13-14 silabe, iar în privința ritmului, ca și în poezia analizată anterior, poetul pare să fie lipsit de ureche muzicală, deoarece numai într-o singură strofă sunt trei cuvinte („focule”, „flacăra”, „perfectă”) care, greșit plasate, sparg armonia dată de ritmul iambic:

*Focule, pentru tine omul e o păpușă,
Din falnica-i făptură din zeu coborâtoare,
Ce a-ndrăznit să-nfrunte flacăra-ți arzătoare,
Din perfecta-i mașină, rămâne doar... cenușe.*

În versurile de mai târziu, poetul va evita stângăciile de versificație, alegând versul liber, care abolește orice constrângere metrică, pentru cele mai multe creații poetice, sau folosind rima imperfectă în unele secvențe discursive. Acest text poetic are caracter constatativ, focul fiind privit ca un element de natură duală, divină și diabolică, aducător de lumină și de durere, mai presus de voința omului. Autorul i se adresează și enumeră calitățile și relele pe care poate să le aducă. Finalul poeziei (v. strofa de mai sus) nu este convingător, iar mijloacele expresive, multe stângace, pun în evidență efortul elevului Dumitrescu V. Gheorghe de a-și forma un limbaj artistic: „lumină vie”, „flăcări... poznașe”, „duhovnic al iubirii”, „umilă tigvă”, „diavolul cel negru”, „Tartarul integru” (sic!). Pornind de la poezia cu semnificație tragică a lui George Coșbuc, tânărul autor publică parodia *Trei, Doamne, și toți trei*, care prezintă, într-un registru ușor comic, nereușita a trei elevi de a-și îndrepta notele la limba latină. Versurile, grupate în opt catrene, au rima încrucișată imperfectă și un vocabular sărac în imagini expresive specific școlii: „în capul tău bate vântul”, „ești complet chinez” sau „clei” etc.

La același nivel se situează și versificările după scriitorii clasici Goethe și Coșbuc, menționate anterior. Prezentarea revistelor literare ale timpului nu oferă indicii asupra viitoarei atitudini polemice împotriva publicațiilor și personalităților literare de dreapta și constă în înregistrarea conștiințioasă a sumarului. De la „Revista Fundațiilor Regale”, sunt menționate articolul lui Șerban Cioculescu la centenarul nașterii lui Ion Creangă, traducerile „reușite” din Baudelaire ale lui George Murnu și articolele lui Ion Petrovici, Tudor Vianu ș. a.

Din *Gândirea*, semnalează „articolul de bază al d-lui Nichifor Crainic” la numărul închinat „Creștinismului și fascismului”, balada *În țara Loviștei* de Radu Gyr și paginile scrise de Virgil Carianopol și de D. C. Caracostea. Pompiliu Constantinescu, Mircea Eliade, Ion I. Cantacuzino sunt numele care îi atrag atenția în revista *Vremea*.

Revista școlară *Licăriri* mai apare, într-un „număr dublu”, nr. 3-4, aprilie-mai (1937) cu aceeași redacție; numită pompos „comitet de direcție”. Dumitrescu V. Gheorghe nu mai figurează la Cuprins, însă colaborează cu „Note despre activitățile școlare”, prezintă două reviste: revista Colegiului „Sf.

Sava” și *Revista Fundațiilor Regale* „și semnează „Poșta”, ceea ce anunță viitoarea lui activitate de redactor la „Poșta redacției” a revistelor literare. Dacă este firesc ca lipsa de experiență să reducă această rubrică la confirmarea primirii unor colaborări, fără consemnări notabile, este demnă de a fi menționată asumarea hotărâtă și precoce, de către viitorul poet și gazetar, a rolului de a veghea asupra colaborărilor externe. Fără să prefigureze cu claritate drumul pe care îl va urma (cel mult arată o mare dorință de a publica), activitatea viitorului scriitor Geo Dumitrescu la revista școlară *Licăriri* este o primă etapă, care poate fi supralicitată doar de un exeget excesiv de scrupulos.

În toamna anului 1939, se înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. Începe să frecventeze cenaclul de la revista *Cadran*, care reunea intelectuali cu concepții de stânga: Ștefan Popescu, Mihnea Gheorghiu, Al. Balaci, Dumitru Corbea, Silvian Iosifescu, Manea Mănescu, Corneliu Mănescu. Este „un început de inițiere într-un câmp ideologic necunoscut până atunci”⁵⁰, inițiere alimentată de lectura publicațiilor *Commune* (franceză), *Revue de Moscou* (sovietică) și a unor autori ca Buharin și Ilia Ehrenburg. Tânărul, student în primul an, debutează cu o poezie care exprimă o atitudine iconoclastă, chiar anarhică, de frondă și negativism la adresa valorilor recunoscute – credința, familia, spiritul:

*Mi-a murit (mila) în pragul iernii...
Simt frica lui Dumnezeu,
Dar nu-i el stăpânul meu,
Căci mă închin pământului, sfântului.
Pe El îl simt. El mă doare,
Pe El doar mi-e îngăduit să-l calc în picioare,
Să-mi satur scrâșnirea dinților
Când îmi blestem sângele părinților!...*
.....
.....
*Să-mi tocesc ghioaga răbdării
Izbind în idolii depărtării.*⁵¹

Această poezie, concisă, cu majoritatea versurilor în rimă pereche și cu măsura variabilă, conține câteva imagini expresive („mi-a murit mila”, „crivățul durerii neștiute”, „mă troienesc privirile”, „pletele sufletului”, „(î)mi dogoresc sufletul”, „ghioaga răbdării”), ceea ce însemna un progres față de încercările din revista *Licăriri*. Se sugerează o stare de revoltă a sufletului, agresat de „frig” și „dogoare”, marginalizat de societate. Există aici „poza”, de sorginte romantică, a poetului care se izolează, clamându-și opoziția față de univers. Poezia apare semnată cu pseudonimul Vladimir Ierunca. Ulterior, va utiliza numele consacrat, Geo Dumitrescu, și pseudonimele Felix Anadam, Ion Călimară și Jack Vatan.

După debut, Geo Dumitrescu își neglijează studiile, în schimb se angajează în activitatea literară și publicistică, la *Timpu*, *Vremea*, iar la *Prepoem* câștigă, în 1940, un concurs de catrene, cu următorul text:

Depresiune

*În ora care moare pe cadran –
Când sufletul e negru ca un nor,*

⁵⁰ *Elemente bio-bibliografice*, în volumul Geo Dumitrescu, *Versuri*, Prefață de Lucian Raicu, București, Editura Minerva, colecția Biblioteca pentru toți, 1981, p. XXIV.

⁵¹ *Cadran*, seria a II-a, anul II, nr. 4, 15 decembrie 1939, p. 16.

Tăcerea e un groaznic paravan
*Care-mi doboară visele din zbor...*⁵²

Numele autorului mai apare în *Curentul literar*, unde, în anii 1940 și 1941, publică versuri (poeziile *Parafrază*, *Auspicii*, *Pentru toți cei cinci frați*, *Creier*)⁵³ și, cu pseudonimul Felix Anadam, mai multe cronici cinematografice, sau în *Kalende*, în 1943, unde publică poezia *Luna de la Trebizonda*⁵⁴, redenumită ulterior *Libertatea de a trage cu pușca*, probabil sub influența titlului textului lui Gellu Naum, *Libertatea de a dormi pe o frunte* (1937). Acest titlu nou va înlocui și titlul *Pelagră* al volumului de versuri pe care poetul îl avea pregătit din anul 1943, însă pe care abia în 1946 va reuși să-l tipărească.

⁵² *Prepoem*, anul I, nr. 11, mai 1940, p. 6-7.

⁵³ *Curentul literar*, seria II-a, anul I, nr. 82, 27 octombrie 1940, p. 2; nr. 83, 3 noiembrie 1940, p. 2; nr. 90, 25 decembrie 1940, p. 3 și anul II, nr. 103, 15 martie 1941, p. 3.

⁵⁴ *Kalende. Preocupări literare*, anul II, nr. 3, martie 1943, p. 14-15.

GRUPAREA ȘI REVISTA ALBATROS. ALTE COLABORĂRI

GRUPAREA ȘI REVISTA ALBATROS

Publicația *Albatros* – bilunar pentru literatură – apare la București, timp de câteva luni, înainte de intrarea României în război, în total șapte numere (cinci apariții, întrucât sunt două numere duble: 3-4 și 5-6). Director este R. A. Teodorescu, profesor la Universitatea din București, iar lângă antet apare redacția, sub titulatura „Grup”, formată din nouă membri. Numărul redactorilor și componența redacției se vor schimba parțial, pe parcurs. Fără ca prezența acestei publicații să fie observată de revistele culturale și literare de prestigiu ale vremii, ea a avut un rol important în ucenicia unor tineri care aspirau către lumea literară, inclusiv prin facilitarea tipăririi unor plachete de debut. Beneficiarii editării, în „colecția *Albatros*”, au fost Geo Dumitrescu, cu placheta de versuri *Aritmetică*, și Tiberiu Tretinescu, cu cartea de schițe *Vergu-ocu*, ambele apărute în același an cu revista, 1941.

Sunt numeroase revistele literare și periodicele cu pagină literară care apar în acești ani: *Gândirea*, *Preocupări literare*, *Prepoem*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Universul literar*, *Viața românească*, *Curentul literar*, *Timpul*, *Vremea*. Colaborează sau redactează aceste publicații scriitori consacrați, unii de valoare națională: Tudor Arghezi, Lucian Blaga, G. Călinescu, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Mircea Eliade, Șerban Cioculescu, Nichifor Crainic, mai rar Ion Barbu, Al. Philippide etc. Este important de arătat că tinerii care vor să se afirme acum în literatură sunt în umbra de influență a ultimului val avangardist, a suprarealiștilor Gellu Naum, Paul Păun, Gherasim Luca, D. Trost.

La numărul 1, din 10 martie 1941, al revistei *Albatros* (care are redacția, ca și revista liceală *Licăriri*, în Calea Griviței, nr. 257), „grupul” îi cuprinde pe Geo Dumitrescu, Elena Diaconu, Florin Lucescu, Dinu Pillat, Al. Cerna-Rădulescu, Ovidiu Rîureanu, Marin Sârbulescu (fost coleg de liceu al lui Geo Dumitrescu), Tiberiu Tretinescu și Virgil Untaru (care își păstrează numele la revistă, iar ulterior va deveni Virgil Ierunca). Ordinea este alfabetică, iar după ce apar și alte nume, Geo Dumitrescu coboară pe listă, pentru a reveni pe primul loc, la nr. 5-6, după ce își reia pseudonimul Felix Anadam. Un an mai târziu, pe prima pagină a publicației *Gândul nostru* (unicul număr redactat de grup), redactorii apar tot în ordine alfabetică (cu Geo Dumitrescu în poziția a patra, din șase nume), fără ca vreunul să fie menționat drept șef de redacție.

Numărul 1 al *Albatrosului* se deschide cu un cuvânt de salut, adresat de Mircea Streinul, cu titlul *Drum bun, prieteni!*, în care este apreciat entuziasmul redactorilor: „Dar voi nu sunteți avarii comorilor pământeste, ci miliardarii inimii, așa că vreți să aruncați semenilor voștri ceea ce ați adunat în nopți de veghe din prea-plinul tinereții generoase.” O fotografie a marelui poet simbolist francez Charles Baudelaire apare tot pe prima pagină, iar sub aceasta este redată, în original (în franțuzește), ultima strofa din poezia *L'Albatros (Albatrosul)*. Un articol de o jumătate de pagină scrie Virgil Untaru, despre James Joyce, care murise de curând. Pe această pagină apare și nota intitulată Despre „momentul aliterar”, semnată – d – (de la inițiala numelui Dumitrescu), notă care sugerează

debusolarea, descurajarea, lipsa de perspectivă provocată de „imensul incendiu pământean”, adică de războiul care începuse în Europa. Este evident că revista nu are un program, publicând versuri, cronici, articole, note, fără cristalizarea unei orientări sau atitudini, fiind mai mult o publicație care răspunde aspirațiilor către literatură ale unor tineri entuziaști: Geo Dumitrescu, Dinu Pillat, Virgil Untaru (Ierunca). Abia la nr. 5-6, directorul R. A. Teodorescu va face câteva precizări programatice, după care va mai apărea un singur număr, nr. 7. În nr. 1 semnează versuri Dimitrie Stelaru, Ovidiu Rîureanu, Horia Tănăsescu; articole: Tiberiu Tretinescu (*Baudelaire și femeia*), FI. Lucescu (Auguste Renoir); cronică dramatică Al. Cerna-Rădulescu; cronică literară M. Sârbulescu (*Dictando divers de Perpersicius*). Geo Dumitrescu semnează, în pagina a patra, cu inițiale minuscule, g. d., la rubrica „Relief”, o notă care răspunde provocării *Curentului literar* pe tema realismului („scriitorul om” sau „scriitorul-manierat”). Se observă deja germele unei atitudini literare de introducere a realului, a cotidianului în literatură: „Inaderența la realitate a scriitorului român contemporan nu este o infirmitate congenitală, ci o abdicare comodă de la efortul realizat în favoarea galopului facil și fecund al fanteziei.” „Această literatură iluzionistă” – consideră scriitorul Geo Dumitrescu – are „un destin foarte previzibil”. Tot la rubrica „Relief” este dezaprobată orientarea profesorului universitar Leca Morariu, care, venind de la Cernăuți, își deschide cursul de Istorie a literaturii române moderne de la Universitatea din București cu prelegerea Eminescu maltratată de G. Călinescu. Semnatarul rubricii, Geo Dumitrescu (g. d.), procălinescian, blamează faptul că universitarul bucovinean „ține să «înfiereze» călineasca schilodire a lui Eminescu”. În altă secvență a rubricii, tânărul poet își exprimă părerea, la modul teribilist-juvenil, despre traduceri din Rilke ale lui Eugen Jebeleanu, care are „versul înnodat, contorsionat și nefiresc”, și ale Mariei Banuș („nu se apropie mai mult de original”) și încheie astfel: „Rilke – și în general noua literatură germană – își așteaptă încă traducătorul competent”. Mai târziu, raporturile cu acești doi poeți vor fi foarte bune: Jebeleanu va scrie laudativ despre Geo Dumitrescu, iar pe Maria Banuș o va include în *1917. Antologie lirică* (1957) și va prefața un volum tradus de aceasta. Ultima secvență de la „Relief” arată preferința literară a cronicarului pentru „remarcabilul volum” scris de Constantin Bivolaru, *Omule îți dau o carte*, „asupra căruia s-a tăcut cu vinovată intenție sau cu explicabilă inaptitudine”, despre care – susține pe ton polemic nejustificat de un autor rămas anonim – „va trebui – suntem siguri – să se scrie într-o zi ceea ce merită”.

În numărul 2, din 25 martie 1941, Geo Dumitrescu publică, pe prima pagină, poezia *Scleroză*, cu dedicația „pentru Nina Crucea” (mai târziu, o poeză cu același prenume și aceleași inițiale îl va menționa ca prieten și colaborator în jurnalul ei⁵⁵) – ulterior, poezia va apărea fără această dedicație:

*Astăzi, mâine, sau poate niciodată
o să-mi arunc ancora la malul cerului...
Ce poate să însemne asta pentru tine, iubito,
pentru carnea ta,
dar va fi oare pentru mine dezlegarea misterului?
.....
Odată o să-mi ceri mai mult: să-ți vând versul,
să te las să-mi ascuți sângele cum sună,
să te las să-ți speli mâinile în apele sufletului,
sau cine știe ce-ai să-mi mai ceri, fecioară nebună...*

⁵⁵ Nina Cassian, *Memoria ca zestre*, Cartea I, București, Editura Institutului Cultural Român, 2003, p. 58, 60, 90, 180, 192, 194 și Cartea a II-a, 2004, p. 44, 63.

Aceste versuri prefigurează orientarea poetică a autorului, care introduce elementele realității cotidiene și limbajul prozaic în text, însă se teme să-și exteriorizeze afectele, are chiar oroare de exhibarea sentimentelor. Sub masca teribilistă, dragostea este coborâtă de pe soclu, iar iubita este respinsă:

*Dar n-o să ne putem iubi atât, draga mea,
e mult prea târziu până vine moartea!...*

În volumul de versuri publicat în 1946, titlul poeziei este schimbat în *Poem final* (cum se va întâmpla și cu alte titluri). La pagina 4, Geo Dumitrescu scrie o cronică literară la volumul de versuri *Lucreția Bugeac*, scris de Ion Velicu. La început, recenzentul este suspicios: aspectul elegant al cărții îl face să se aștepte la un conținut dezamăgitor (!). Totuși, pe parcurs este încântat de simplitate, limpezime și crede că „expresia sinceră îți îngăduie cea mai acută adâncime perspectivală”. Pe de o parte, afirmarea ideii că un nume nou, care nu a dat opere majore, reprezintă o alternativă serioasă la poezia românească („câmpul poetic comun”), este un ecou la revolta avangardistă, pe de alta calitățile descoperite la Ion Velicu sunt de fapt aspirații și linii de forță pe care le va îmbrățișa chiar Geo Dumitrescu în poezie: „reflexe realiste obiectivate într-un vers firesc, nemuncit, degajat”; „realismul este calitatea și defectul principal al acestui volum”; „un poet care trăiește pe muchea realului și care privește spațiul erotic cu inedit și cu luciditate”. Observând că temele volumului sunt dragostea și moartea (numite „preocupările poetului”), cronicarul apreciază lipsa banalului și a convenționalului și „coarda critică”: „Nu rareori, d. Velicu studiază – liric – etapele – burgheze, comune – ale iubirii (deopotrivă etapele ascensive și descendente), aceste nimicuri, aceste violente banalități – reședințe, totuși, ale unor potențe de sublim”. Mai sunt apreciate starea de nemulțumire, „un sarcasm stăruitor și cu totul oportun”, „un vers invectivant, care proiectează în spațiile inimilor sarcasmul crud, ironic, sadic”, „acest ton virulent și crud realist”, „constanța sumbrului”, care ar da unitate lirismului, „expresia spontană”. Foarte puțin spațiu este acordat lirismului: „deznădejdea unui refuz sau disperarea acută a unei indiferențe feminine față de diafanul unui suflet de poet” (dar imaginația recenzentului coboară, în continuare, într-un registru antipoetic: „toate având drept epilog tăvăliri pasionate și oarbe în mocirlele vieții”), „diafanul, încântătorul”, „nuanțele melancolic-madrigalești, versul [care] e politicos, efeminat, deși poetul evită categoric eufemismul și floricelele”. Geo Dumitrescu susține „realismul”, detașându-se net de interpretarea poetică, pe care o numește idealistă: „Peste realismul care este un fapt incontestabil, criticul cu oarecare doză de idealism ar putea să suprapună autoritatea unei predominanțe a etericului, a sentimentului ușor și grav, bazându-se – și nu cu totul nedrept – pe fondul de inspirație delicat și înalt omenesc pe care această carte te lasă să-l surprinzi.” Versurile care exemplifică ideile cronicii conțin multe cuvinte, expresii și imagini grosolane și triviale.

În acest număr 2 al revistei *Albatros* apare rubrica „Poșta”, nesemnată, unde li se răspunde lui T(eodor) Cazab(an) și lui M(arin) Preda, acestuia din urmă: „Scrieți mai explicit. Păstrăm *De capul ei*”. Este vorba de o proză a lui M. Preda, care nu i se va publica. O parte din rubrica „Relief” este semnată cu inițialele g. d. (cealaltă cu inițialele d. p. – probabil Dinu Pillat) și conține câteva notițe, cu accente polemice, referitoare la revistele apărute odată cu *Albatrosul: Luceafărul, Pământul românesc, Revista de filosofie, Prepoem*. Numele de publiciști evidențiate nu sunt semnificative: Viorica Selageanu, C. Pârlea ș. a.

În primul număr dublu (nr. 3-4, din 10-25 aprilie 1941) apare poezia lui Geo Dumitrescu, *Declin*, pe pagina 4. Sunt patru catrene care sugerează dezorientarea, descumpănirea, aduse de invazia amintirilor „ca o hoardă barbară”, de moartea gândurilor. În final, autorul motivează trăirea metempsihozei, „din visele strivite”.

La pagina 5, la rubrica „Insectar”, semnează, cu pseudonimul Ion Călimară, pamfletul *Naționalistul*, care vizează un personaj cu plete eminesciene, publicist demagog, colaborator la publicații naționaliste, antisemit, neînregimentat în vreun partid, individualizat ca profesor secundar: „dl. D.”. Acesta așteaptă recunoștința posterității, pentru că nu o poate obține pe a contemporanilor, se consideră un geniu și un patriot care acționează dezinteresat, contra literaturii pornografice sau contra „structurii găunoase a regimului”. „Naționalist de vorbe”, utilizează „un șir de pretexte de ostentație și reclamă”, cu alte cuvinte este un demagog. Deși pamfletarul folosește ironia în tușe groase, personajul – tipul intelectualului naționalist care publică la revistele de dreapta – este salvat, în ochii cititorului, de modestie, de faptul că i se recunoaște inapetența pentru onoruri academice sau funcții politice, acționând dezinteresat pentru „purism literar” și construind o doctrină „puerilă”.

Cu pseudonimul Felix Anadam, Geo Dumitrescu semnează, la pagina 6, o scurtă cronică dramatică, la comedia *Sus mâinile!* de Guglielmo Giannini, care se juca la Teatrul „Luptă și lumină”. Spectacolul este apreciat ca „de pură distracție”, „oarecare”, care „nu satisface decât necesitatea efemeră a destinderii”. Cronicarul face referire la „prezența tot mai insistentă a teatrului italian pe scenele noastre” și la vremea „când teatrul francez și-a exercitat dictatura lui”. Nu sunt cruțați nici actorii distribuiți în piesă.

La rubrica „Relief”, tot din pagina 6, Geo Dumitrescu, sub inițialele g. d., scrie câteva note critice despre volumele *Petale risipite* de Simion Crețu (versuri inegale, influența vizibilă a unor clasici etc.) și *Adâncuri și soare* de Gabriel Pamfil („simplitate primejdios de vecină cu ermetismul, o discreție aproape ostentativă”), despre revista de studii clasice *Ausonia*, condusă de N. I. Herescu, reproșând că unele studii sunt „poate prea didactice”, dar laudând traducerile, și despre revista *Convorbiri literare*. La rubrica „Poșta”, nesemnată, lui Marin Preda (M. PR.) i se răspunde din nou („Reținem”), fără însă ca, până la ultimul număr al revistei, să i se publice ceva.

Numărul următor este tot dublu (nr. 5-6, din 10-25 mai 1941) și are abia acum „Precizări programatice la al cincilea număr”, semnate de directorul revistei, Raul Teodorescu⁵⁶. Este explicat titlul revistei: „simbol al poeziei ce-și urmează destinul împotriva tuturor vitregiilor vremurilor și oamenilor”. Colaborarea cu tinerii săi prieteni „trebuia să arunce o punte de încredere între generațiuni”, între tradiție și „forme și formule nouă de exprimare a frumosului”. Autorul respinge rutina și caută finalități „de renaștere sufletească și artistică”, însă „fără scandal și fără trâmbițele reclamei” și fără „a face tabula rasa de ce au crezut și ce au gândit înaintașii”. Aceste îndemnuri la echilibru în interiorul revistei sunt completate de declarația că orice manifestare artistică adevărată, care dovedește o vocație, „va fi binevenită și bine primită, ori de unde ar veni”. În continuare, sunt respinse orice formule, scopuri și idealuri străine frumosului și tendințele „politice, sociale, pedagogice, moraliste”, care, în loc s-o înnobileze, înjosesc sauucid arta. „Frumosul nu-și are țeluri utilitare, el este, prin esență și definiție, dezinteresat. El nu servește nici idealuri patriotice, nici sociale, nici moralizatoare cu orice preț. Orice realizare artistică adevărată este prin ea însăși morală, umană și legată etnic de solul care a produs-o. Ea e reprezentativă pentru neamul care a creat-o, așa după cum planta își sugerează seva vieții din solul în care sunt înfipte rădăcinile ei, din pământul care o hrănește și al cărui produs viu este.” Shakespeare, Racine, Goethe și Eminescu exemplifică geniile naționale anglo-saxon, francez, german și românesc. În încheiere, Raul Teodorescu afirmă că, întrucât creațiile artistice de valoare apar rar, ceea ce își propune revista *Albatros* este să asigure „un mediu spiritual, de gust sănătos și de idei fertile, și o atmosferă prielnică eflorescenței artistice”.

Aceste idei nobile nu corespund însă tonalității și orientării a ceea ce scrisese și scria Geo Dumitrescu, frondeur și prozaic, urmând ideilor avangardiste, cel puțin la începuturi, iar, pe de altă

⁵⁶ Revista *Albatros* nu a avut un program estetic (care este publicat, de regulă, în numărul inaugural).

parte, programul este tardiv: va mai apărea un singur număr al revistei, imediat după aceea România intrând în război.

La pagina 3, Geo Dumitrescu publică, sub pseudonimul Felix Anadam, un amplu articol, de o jumătate de pagină, intitulat *Panait, fratele omului*. Scriitorului Panait Istrati i se construiește cu migală un portret care să-i atragă simpatia cititorului: a fost acuzat de liberalism, „formulă abstractă și echivocă”, și atunci „cum mai poate predica acest individ umanitarismul comunizant?”, este numit „nefericit vagabond”, care „își înscrisese pe blazon nobila descendență proletară”, a fost acuzat că este fie oriental, fie rus ca spirit, fie realist. A fost apreciat de cei care „puteau substanția formule politice, sau numai estetice” din atitudinile sale. Geo Dumitrescu admiră la Panait Istrati faptul că a contrariat și a fost „recalcitrant în fața «încadrărilor», respingând toate etichetele”. Contemporanii lui Istrati sunt blamați pentru că nu au văzut în acesta un colos al literaturii, care „oferea o literatură nativă, desculță, anti-literaturistă”, care sugerează „un lung și consecvent zbor către absolut”. Două citate subliniază faptul că Istrati pune mai presus de orice iubirea de oameni, „lepădându-se de credințe cum se leapădă de cămașă”. Scriitorul „întreg, imens, egal cu sine” nu ar aparține spiritualității românești, ci literaturii universale. Articolul comemorativ, scris la cinci ani de la moartea lui Istrati, prilejuiește autorului exprimarea unei optici personale despre actualitate: „Trăim într-un moment de efuziune a patimilor, de frenezie a celor mai animalice instincte. În mijlocul fanfarelor și a[l] steagurilor, invocând prezențele cele mai pure și mai neadecuate ale trecutului, practicăm cu obsesia abrutizantă a cântecului în urechi, un bogomilism fanatic și irațional, căruia îi găsim cele mai imposibile ascendențe în sufletul național.” Istrati nu este actual, fiindcă apare „fără cuțit în mână, fără cadențe în pași, fără cântec pe buze”, astfel „n-are nimic românesc în sine”. Spre finalul articolului, devine clar faptul că Geo Dumitrescu folosește pretextul scrierilor lui Panait Istrati (exagerându-le importanța și valoarea), pentru a-și exprima inaderența la actualitatea care, pe fondul unor mari convulsii istorice, al pierderilor teritoriale din anul 1940, însemna și redeșteptarea spiritului național. „Panait Istrati trebuie tradus tot! Panait Istrati – mai ales trebuie citit tot, trebuie predat în școală, povestit tuturor urechilor chiar cu de-a sila.” Geo Dumitrescu așteaptă „solilocul mântuitor al conștiințelor, revizuirea entuziasmelor fără obiect, *cucerirea unui ideal de existență*” (subl. ns.). Finalul articolului le recomandă celor care sunt inutili pentru umanitate sinuciderea.

Cu o evidentă orientare de stânga, articolul atrage o replică imediată, în publicația de dreapta *Chemarea vremii*, unde se afirmă că redactorii *Albatrosului* „poartă probabil cravată roșie și fredonează la adunările redacționale «Internaționala» cu „dezlănțuiri bolșevice”, că grupul „batjocorește eroismul, națiunea și credința creștină”. Li se mai reproșează elogierea lui Panait Istrati, un scriitor nociv pentru tineret, care scrie „pagini otrăvite care colcăie de promiscuitate, de murdărie fizică și morală”, precum și epitetele „bombastice” cu care este lăudat G. Călinescu. Ministrului propagandei, Nichifor Crainic, i se solicită să interzică o revistă care îndeamnă tineretul pe căi de „primejdioase rătăciri” și este finanțată din surse „obscure”⁵⁷.

Toate acestea demonstrează că revista începuse să se facă cunoscută, din păcate pentru foarte scurt timp, căci va mai apărea un singur număr, în iunie 1941.

Tot în numărul 5-6 al revistei *Albatros*, la pagina 4, sub pseudonimul Ion Călimară, Geo Dumitrescu publică o scurtă proză, intitulată *Malec*, cu subtitlul „Eșantion de literatură «eroică» sau «imperialistă», sau «etalage de la nation»”. Plasată la rubrica „Insectar”, este o parodie la un text apărut în altă revistă, a studenților de la Facultatea de Litere și Filosofie, intitulată *Faur*, sub semnătura lui Ionescu-Lungu (în *Malec*, eroul se numește Decebal Longus, este publicist și se ocupă cu acostarea fetelor de etnii diferite, prin etalarea veleităților de poet). Textul lui Geo Dumitrescu

⁵⁷ *Chemarea vremii*, seria a II-a, anul XIV, nr. 52, 29 mai 1941, p. 4. Nota apare, nesemnată, la rubrica „Agenda”.

are doar calități polemice. De menționat că Geo Dumitrescu a încercat să se afirme și ca prozator, publicând schița *Niki Popescu se sinucide*, în *Vremea* și apoi în *Meridian* (Craiova).

La pagina 6, este publicată o scurtă cronică dramatică, semnată F. An. (Felix Anadam), la piesa *Jocul dragostei* de Bruno Carra și Giuseppe Achile, despre care aflăm că este „manieristă” și tratează un subiect erotic: „amorul dezlănțuit al tinereții”. Și în alte publicații ale vremii, unde era colaborator sau redactor, apar cronici teatrale și cinematografice ale lui Geo Dumitrescu (a se vedea capitolul IV al lucrării).

La rubrica „Relief”, pe aceeași pagină, se află o notă – semnată cu inițialele f. a. – care exprimă detașarea autorului de patetic, mistic și entuziast și îmbrățișarea sensului „rațional și – poate – empirist al realităților”, singurul care ar putea duce la reconcilierea celor două orientări, „după ce rațiunea își va reocupa demnitățile uzurpate”. Autorul are câteva stângăcii în exprimare, care pot fi puse pe seama neglijenței sau a grabei de a redacta cât mai multe rubrici: „irezistibilă și unanimă actualitate”, „consens comun”.

În același număr, li se răspunde la „Poștă” lui Ion Caraion (I. Car.) „reținem” și lui Ștefan Augustin Doinaș (Șt. A. D.) „mulțumiri”, acestuia din urmă publicându-i-se *Poemul cărților*. Mai publică versuri Dimitrie Stelaru, Ben Corlaci, Gr. Lăzărescu. Sunt anunțate publicații și cărți noi, precum *Cântice țigănești* de Miron Radu Paraschivescu și *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* de G. Călinescu.

Numărul 7, din 15 iunie 1941, este ultimul care apare, cu puțin timp înainte ca România să intre în război (22 iunie). Urmează, pentru tinerii redactori, vacanța de vară, după care ei nu mai reușesc să scoată un alt număr.

Editorialul *Gânduri pe marginea literaturii de azi*, scris de directorul *Albatrosului*, Raul Teodorescu, reia câteva idei exprimate în „precizările programatice” din numărul anterior. Autorul arată că o cât mai mare libertate în artă se justifică prin faptul că unele opere considerate un timp izolate, singulare, pot deveni, cu timpul, clasice. Nu pot fi scuzate „zadarnica beție de cuvinte”, nici „toate necuviințele lipsite de pudoare ale adolescenței imberbe”, sau „dezmațul de trivialitate” ori pornografia în literatură. Susține că frumosul artistic trebuie să fie însoțit de o înaltă atitudine artistică, de „armonie și echilibru între fond și formă” și respinge creațiile goale de orice sens.

Tot pe prima pagină, pe lângă o poezie semnată de Tiberiu Tretinescu, Geo Dumitrescu publică, sub pseudonimul Felix Anadam, un articol polemic, intitulat *Între poezie și cuvinte încrucișate*, articol continuat pe pagina a doua. Autorul începe prin a respinge numeroasele alternative oferite de revistele care „tind să se înmulțească la enorm”, pentru că aceste alternative („repetatele invitații către altceva”) reflectă numai inconformismul și o „insuficiență literară contemporană”. Peisajul artistic este descris drept „marasmul literar actual pe care incendiul internațional – de o parte – și unele derutante schițări de drumuri noi – de alta au reușit să-l transforme în haos”. Afirmă că romanul este inexistent, teatrul s-a sinucis, iar singura realitate literară de la noi este poezia. Condamna poezia „sondărilor în sine”, punând pe seama Occidentului, Parisului, influențele care au dus la atribute ca „ostentația, capriciul, diletantismul” și manierismul în literatură. Reproșează tinerei generații de poeți aservirea față de modă: „Iată poezia tânără de azi: spirite oțioase, superficiale, generație fără ideal – niciodată n-au încercat să și-l facă, ci au acceptat improvizații totdeauna goale sau interesate oameni care au compus și dezlegat în copilăria și adolescența lor cuvinte încrucișate!...”.

Luând ca probă „revistele mots-croisiste” din anii trecuți, în paralel cu revistele actuale de poezie tânără, autorul uită că, de fapt, el însuși publicase astfel de jocuri și chiar tipărise la șapirograf reviste rebusist-literare⁵⁸.

⁵⁸ În *Elemente bio-bibliografice*, din volumul *Versuri* (1981), Geo Dumitrescu menționează, la p. XXIV, că „tipărise la

Datorită folosirii jocurilor de cuvinte, poezia actuală are doar o „calitate de exterior, de protocolar, de joc pe hârtie cu un vocabular «poetic» acumulat printr-o scurtă experiență a cărții, dar susceptibil – cu respective emoții inedite – de amplificări: stele, astre, saturni, lună, soare... vise, gânduri, tăceri, empireu, rai, aur, infinit (câteodată: peruzele) etc., etc., etc.”. Poezia românească este considerată „hibridă”, pentru că se bazează pe mitul subconștientului, cultul eului, euforii de sentiment. Curentele literare i-ar influența în mod excesiv pe poeți. Tabloul poeziei este sumbru: „O poezie morbidă, vagă, extravagantă, ostentativă, o poezie țâșnită din toc, din creieri bolnavi sau din răbufniri instinctuale.”

Aspirația autorului este către „poezia limpede a spiritului lucid”, către „poezia simplă și înaltă a clasicismului românesc” și „revenirea scriitorului la realitate”. Spune că lirismul românesc este „limpede și sobru”, respinge „versul propagandist”, care nu duce „la marele «cântec al patriei»” și cere poetului „să trăiască viața poporului său”.

În comparație cu articolul, de pe aceeași pagină, al directorului Raul Teodorescu, articolul lui Geo Dumitrescu nu se ocupă de „o cât mai mare libertate în artă”, ci restrânge posibilitățile de exprimare poetică la simplitate, realism, claritate, care se potrivesc mai mult prozei.

La pagina 3 este publicat interviul *De vorbă cu D. Perpessicius*, sub semnătura F. An. Deși de mică întindere (nici o jumătate de pagină), are un subtitlu consistent: „Al doilea volum Eminescu. Actualitatea lui Eminescu. Ecolul momentului în literatură. Eflorescență literară. Literatură dirijată. Speranțe”, ceea ce sugerează importanța acordată de autor personalității cercetătorului (editorului) și operei eminesciene. Perpessicius îl impresionează pe interviewer „prin bunăvoință și afabilitate”. În nici un alt interviu sau articol Geo Dumitrescu nu se arată copleșit de personalitatea cuiva și nu se prezintă, cu maximă modestie, ca „un foarte tânăr căutător de convorbiri”, care aduce „prezența unui cap plin de gânduri strâmbe și nedumeriri și a unei liste de întrebări formulate cu grandilocvență juvenilă” și care „nu fără bătăi de inimă și fără remușcări pentru asaltul intempestiv” intră în „laboratorul celui mai activ și mai avertizat procuror al literelor actuale”. După o întrebare în legătură cu volumul al II-lea de *Opere eminesciene* și una despre actualitatea lui Eminescu, reporterul aduce discuția în câmpul realității imediate, întrebând cum influențează „momentul de tensiune și haos” literatura. Perpessicius respinge termenul „haos” și menționează ecourile evenimentelor de orice fel în literatură, exemplificând cu înflorirea poeziei pribegilor. Întrebat ce crede despre „tentativele de dirijare a creației literare”, „obiectivele ideologice” noi și postulatele „autohtoniste”, „thraciste”, „imperialiste”, Perpessicius spune că „sistemele de literatură dirijată, ca și cele economice, sunt resimțite negativ”. Semnificativ este și răspunsul la întrebarea despre depășirea „momentului actual de confuzie al literaturii”, despre reabilitarea valorilor. Perpessicius respinge termenul „confuzie” și crede, dimpotrivă, că „ne aflăm în plină, temeinică și durabilă înflorire literară” datorită operelor pe care le publică Sadoveanu, Rebreanu, Arghezi, Hortensia Papadat-Bengescu. Ultima întrebare se referă la scrierile generației tinere, la ce realizări a remarcat interlocutorul. „Cine ar îndrăzni să gândească și mai ales să spună altminteri?”, răspunde cu o întrebare retorică-ironică Perpessicius, apoi afirmă că tinerii au multe pagini comparabile cu ale „seniorilor”, fără însă să exemplifice. În final, este reiterată impresia profundă, de seriozitate a lucrului în laboratorul de creație, de echilibru în evaluări („criticul sentințelor temperate”) și de sinceritate, impresie lăsată de Perpessicius.

La pagina 8, secvențele rubricii „Relief” sunt împărțite între Virgil Untaru, Dinu Pillat și Geo Dumitrescu (Felix Anadam), fiind semnate cu inițiale mici: v. u. (despre contribuțiile publicistice valoroase ale lui Eugen Lovinescu, I. Valerian și Al. Piru, văzut ca un discipol al lui G. Călinescu cu pregătire serioasă și perspicacitate), d. p. (despre decernarea Premiului Național pentru Literatură

lui Vasile Voiculescu și despre debutul Ștefanei Velisar-Teodoreanu cu volumul *Cloșca cu pui*) și f. a. (prezentări de cărți, premii, reviste). Dintre personalitățile pe care Geo Dumitrescu le apreciază, menționăm pe Zaharia Stancu, Tudor Vianu, Șerban Cioculescu, Alexandru Rosetti (este deplânsă suspendarea de la conducerea Fundațiilor Regale pentru Literatură și Artă), Miron Radu Paraschivescu și Cezar Petrescu.

Cu pseudonimul Ion Călimară, tot la pagina 8, apare un tăios *Răspuns D-lui de la „Chemarea vremii”*. Revista *Chemarea vremii* este considerată „gazetă patriotardă”, fără sentiment național, iar adresantul este văzut cu banderolă pe brațul cu care salută „renașterea Europei”, aluzie la extinderea totalitarismului pe continent. Autorul acestui pamflet reafirmă „cuvintele de entuziasm admirativ pe care le-am adresat marelui critic de la Iași” și îi cere „să citească importanta operă” a lui G. Călinescu. O secvență privește indicarea surselor de finanțare a revistei *Albatros*: „Unul are o bursă, altul meditații, câțiva, părinți mai cu stare”. Dispariția publicației – sugerată de periodicul de dreapta – nu va însemna și „moartea avânturilor noastre”. Modificarea situației politice a țării prin intrarea în război, la numai o săptămână după apariția acestui număr (nr. 7), la care se adaugă vacanța studentescă și un nou context social, economic și cultural, contribuie într-adevăr la încetarea apariției revistei *Albatros*.

Mai semnează în acest număr Dinu Pillat, Dimitrie Stelaru, Miron Radu Paraschivescu, Virgil Untaru, Ben Corlaci, Ion Coteanu (despre neologisme), Iulian Petrescu (cinci poeme). Dacă la primul număr „grupul” număra nouă membri, acum rămân doar șapte: Felix Anadam, Ben Corlaci, Florin Lucescu, Dinu Pillat, Onca Talpa, Tiberiu Tretinescu, Virgil Untaru, menținându-se direcția lui Raul A. Teodorescu. De la „Poștă” (nesemnată) este semnificativ răspunsul dat unui corespondent, în care se exprimă intenția de a relua apariția revistei în toamna următoare.

Deși Geo Dumitrescu mai publicase în reviste de cultură, încă de la debutul din *Cadran* (1939), dar și în anii următori, în *Prepoem*, *Kalende*, *Vremea*, colaborarea la revista *Albatros* reprezintă o etapă de orientare și de formare a stilului. Se simte influența, asupra poeziei sale, ca și asupra poeziei altor colaboratori, a avangardismului, mai precis a ultimului val, suprarealist, din anii '40: Gherasim Luca, Gellu Naum, D. Trost, care afișa atitudinea iconoclastă, antiburgheză, alături de declanșarea simpatiei față de simplitatea omului și a vieții, față de mase. Nu există însă un program publicat în acest sens, așa cum fusese programul avangardist *Manifest activist către tinerime*, în 1924.